

Landets rusmiddelcentre
KL

Skrivelsen vil blive fremsendt til landets rusmiddelcentre, brugerorganisationer og andre relevante faglige organisationer

Håndtering af COVID-19: Indsatser på landets rusmiddelcentre

16. marts 2020

Anbefalingerne retter sig imod personale på landets rusmiddelcentre, og omhandler personalets forholdsregler og adfærd i forbindelse med at varetage opgaver i den sundhedsfaglig kontakt med patienterne i behandlingstilbuddet.

Sagsnr. 03-0901-305/
Reference mpba
T 72227400
E Forebyggelse

Behandlingen på landets rusmiddelcentre er en kritisk funktion. Varigheden af rammerne for kritiske funktioner og dermed opretholdelsen af aktiviteten i landets rusmiddelcentre er fra offentliggørelsen af dette notat og igennem nuværende COVID-19 epidemi.

Særskilt notat vedrørende kritiske funktioner i sundhedsvæsenet under COVID-19 epidemien udsendes til KL og de 5 Regioner 17.marts 2020.

Baggrund

På baggrund af sygdomsudviklingen i Danmark og resten af Europa, har Sundhedsstyrelsen besluttet, at håndteringen af COVID-19 overgår fra at være fokuseret på inddæmning af smitten til at fokusere på afbødning af sygdommens konsekvenser for befolkningen og sundhedsvæsenet.

Det betyder, at der fremadrettet er fokus på de, der er syge af COVID-19 og særligt dem der har brug for sundhedsvæsenet. Der testes ikke længere personer på baggrund af rejseanamnese. På samme måde ophører opsporing og karantænesætning af personer, der har været i kontakt med patienter smittet med COVID-19.

Aktiviteter til forebyggelse af smittespredning i samfundet fortsætter og intensiveres, men sundhedsvæsenets ressourcer til udredning og test vil blive fokuseret på patienter med tegn på alvorlig sygdom.

Særligt er der med afbødningsstrategien fokus på tiltag med formål at:

- Forebygge yderligere smitte ved generelle adfærdsregulerende tiltag
- Beskytte dem der er i risiko for at udvikle et alvorligt forløb, hvis de bliver smitte med COVID-19
- Prioritere sundhedsvæsenets ressourcer til dem der får behov for sygehusbehandling

Fremover opfordres alle borgere til at være opmærksomme på, om de udviser symptomer, der kan give mistanke om COVID-19 infektion, og i givet fald til, i videst mulige omfang, at isolere sig i hjemmet.

Sundhedsstyrelsen
Islands Brygge 67
2300 København S
Danmark
T +45 72 22 74 00
E sst@sst.dk
www.sst.dk

Sundhedsstyrelsen udgav den 13. marts 2020 en opdateret retningslinje for håndteringen af COVID-19 i sundhedsvæsenet. I retningslinjerne beskrives nærmere hvem der skal testes og indlægges, samt hvem der regnes for at være nære kontakter. Retningslinjerne kan tilgås her¹

<https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Corona/Retningslinjer-februar/Retningslinjer-for-haandtering-af-COVID-19>.

En særligt sårbar patientgruppe

På rusmiddelcentrene skønnes det, at en stor andel af de indskrevne patienter kan betragtes som særligt sårbare i forbindelse smitte af COVID-19.

Nogle af de indskrevne patienter opholder sig, hvor der er lav standard i forhold til bolig, og lille til ingen adgang til hygiejne-infrastruktur. Begge dele, der vil øge risikoen for smitte. Der vil også være patienter, der opholder sig på bosteder, herberger eller forsorgshjem, og derfor ikke har et hjem at isolere sig i, om de skulle blive syge.

Dertil kommer, at personer der lider af rusmiddelproblematikker ofte også lider af andre sygdomme, eksempelvis i luftveje, lever, nyrer eller hjerte.

Personer der er multisyge er i risiko for at opleve et alvorligt forløb, hvis de smittes med COVID-19.

Undgå smitte af særligt sårbare – hvad kan rusmiddelcentret gøre

COVID-19 spredt sig ved smitte fra person til person. Der er set smitte til sundhedspersoner og imellem familiemedlemmer. Smitten sker hovedsageligt ved host og nys i ansigtet på en rask, som dråbesmitte indenfor 1 meter, eller ved kontaktsmitte via sekret på hænderne eller overflader (som eksempelvis håndtag, knapper, kontakter mv.)

For at undgå smitte af særligt sårbare patienter på behandlingsstedet, er det vigtigt at patienterne, som den øvrige del af befolkningen, opfordres til:

- Hyppigt og grundigt at vaske hænder når der har været kontakt med andre mennesker, og i særdeleshed før indtag af mad
- At vise hensyn til andre, ved at nyse og hoste i albuebøjningen
- At begrænse fysisk kontakt med andre, dvs. undgår håndtryk, kindkys og kram
- At være opmærksomme på rengøring
- Være ekstra opmærksomme i det offentlige rum, og hvor der er mange mennesker, herunder i offentlig transportmidler, bl.a holder afstand til andre personer så vidt muligt, især hvis de ser syge ud

Da patienterne indskrevet i landets rusmiddelcentre kan være særligt sårbare, kan nogle derfor være i særlig risiko for smitte og alvorlig sygdom. Denne gruppe bør opfordres til at:

- Blive hjemme i den udstrækning det er muligt

- Undgå steder med mange mennesker, som er tæt på hinanden, herunder den offentlige transport særligt i myldretiden
- Have ekstra god håndhygiejne. Vaske hænder grundigt og ofte og overveje at tage handsker på ude.
- Undgå at røre næse, mund og øjne, hvis ikke der forud herfor er gjort håndhygiejne.
- Holde afstand til andre mennesker, især de der ser syge ud.
- Mindske fysisk kontakt (håndtryk, kram, kys) og sociale aktiviteter

De patienter der vurderes at være særligt sårbare i forhold til deres samlede sygdomsbillede, kan med fordel vurderes i forhold til om:

- Fremmødefrekvensen til rusmiddelcentret kan nedsættes
- Medicinen kan medgives til en længere periode
- Lægefaglige og socialfaglige aftaler kan udsættes, hvis de ikke er af meget stor betydning for patientens helbred

Opmærksomhed på øget overdosisrisiko i forbindelse med COVID-19 hos særligt sårbare

Særligt sårbare patienter vil med flere konkurrerende sygdomme, og en samtidig forværring af det samlede sygdomsbillede være i en fare for overdosering. Dette både i forhold til illegale stoffer og de lægemidler der udskrives til substitutionsbehandlingen.

Ved forværring af sygdom og mistanke om COVID-19 bør derfor:

- Vurderes i forhold til sværhedsgrad af sygdom, og stillingtagen til evt. viderevisitation
- Lægges en plan for det videre behandlingsforløb
- Vurderes i forhold til dosis-justering i forbindelse med sygdom, og risiko for overdosering

Vurdér også i forhold til:

- Fremmødefrekvensen til centret kan nedsættes
- Medicinen kan medgives til en længere periode
- Lægefaglige og socialfaglige aftaler kan udsættes, hvis de ikke er af meget stor betydning for patientens helbred

Opmærksomhed på forpligtelsen i forhold den akutte abstinensbehandling

Patienter med behandlingskrævende akutte abstinenser har ret til at få iværksat behandling med det samme (jf. LBK nr 731 af 08.07.2019)

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=209811>

Der skal udvises stor forsigtighed ved akut ordination af metadon til patienter, som lægen har ringe eller intet kendskab til. Behandlingen med metadon må først påbegyndes, efter at lægen har sikret sig:

- At der er tydelige abstinenssymptomer
- At patienten ikke er medicinpåvirket

Det er altid vigtigt at monitorere abstinensbehandlingen.

Er der tale om en patient, der kan være smittet med COVID-19 eller som fremstår syg af anden årsag, er det af yderste væsentlighed, at det sikres at patienten kan tåle den behandling der iværksættes, da der kan være tale om en nedsat tolerans grundet den ændrede helbredsstatus. (jf. afsnittet omhandlende overdosisrisiko).

Det skal bemærkes, at der ved akutte opioidabstinenser ligeledes kan behandles med førstevalgspræparatet buprenorfin.

Vejledning omkring akut iværksættelse af abstinensbehandling ved opioidafhængighed kan findes i ”vejledning til læger der behandler opioidafhængige patienter med substitutionsmedicin” udgivet af Sundhedsstyrelsen³
<https://www.sst.dk/da/sundhed-og-livsstil/narkotika/~/media/796D337DC66D4F72A8991141B88BD699.ashx>

Hvis en patient oplever sygdom: visitation og behandling på rusmiddelcentret

Sundhedsstyrelsen opfordrer til, at alle patienter informeres om, at kontakte rusmiddelcentret telefonisk, hvis de oplever sygdom.

Den behandlende læge på rusmiddelcentret vil telefonisk vurdere, om patienten skal henvises til udredning for COVID-19 på sygehus, om patientens tilstand tillader at rusmiddelbehandlingen foregår i patientens eget hjem, eller om der skal andre og særlige foranstaltninger til for rusmiddelbehandlingen kan ske en hensigtsmæssig måde.

I tilfælde af, at en patient oplever sygdom og kontakter rusmiddelcentret, vil det altid være den behandlende læges ansvar at vurdere, hvorledes behandlingen sker på en forsvarlig vis. Både for patienten selv, og for de øvrige patienter der er indskrevet i behandlingstilbuddet.

Ved sygdom hos en eller flere patienter kan der blive behov for at iværksætte alternativer til et dagligt eller ugentligt fremmøde i behandlingstilbuddet, i form af eksempelvis:

- Telemedicinske opfølgninger
- Udlevering af medicin uden direkte personkontakt (men fortsat overværet)
- Samtaler med patienterne over telefon, mv.

Er en patient vurderet til at kunne blive i eget hjem under sygdom, skal patienten informeres om, at kontakte rusmiddelcentrets læge, vagtlæge eller 1813 ved forværring af symptomer eller langvarig sygdom.

Det skal understreges, at der ved særligt sårbare patienter vil kunne forventes øget smitte og mere alvorlige forløb ved smitte. En betragtning der bør overvejes i forbindelse med visitation og opfølgning patienterne der kontakter rusmiddelcentret med symptomer på COVID-19.

Håndtering af patienter, der fremmøder fysisk på rusmiddelcentret med tegn på sygdom med COVID-19

Møder en patient fysisk op på rusmiddelcentret, og er der klinisk mistanke om smitte med COVID-19, skal der iværksættes følgende hygiejniske forholdsregler:

- Patienten placeres på enestue eller bag en rumadskillelse, der kun besøges af nødvendigt personale
- Der udleveres almindelig kirurgisk maske uden udåndingsventil, som patienten selv påsætter
- Hvis muligt, skal sygdomshistorie og almentilstand vurderes fra afstand
- Ved stabile patienter skal personale så vidt muligt undgå tæt kontakt

Patienten skal vurderes i henhold til, hvor den videre behandling skal foregå, som det ville vurderes ved en telefonvisitation.

Værnemidler i forbindelse med fysisk møde med patienten der mistænkes for at være COVID-19 smittet

Er der behov for, at patienten der skal viderevisiteres til udredning for COVID-19 på et sygehus, først lokalt skal behandles på nogen vis, bør sundhedspersonalet og patienten selv benytte følgende værnemidler, for at undgå yderligere smittespredning til personalet:

- Patienten påfører sig selv – om muligt- en almindelig kirurgisk maske uden udåndingsventil.
- Såfremt forholdene tillader det, bør patienten selv gå ud i det rekvirerede køretøj, der skal transportere patienten til sygehuset
- Håndteringen af patienten begrænses til så få personer som muligt, og der udføres så få procedurer som muligt, samtidig med, at det forholdene skal være fagligt forsvarlige.
- Personalet, der er i direkte kontakt med patienten bør bære smittebeskyttelsesudstyr i form af
 - Handsker
 - Væskeafvisende, langærmet engangsovertrækskittel
 - Kirurgisk maske
 - Visir/beskyttelsesbriller

Ved aerosolproducerende procedurer, fx behov for akut håndtering af luftveje, ventilering med videre, bør personalet bære FFP2 eller 3 maske.

Håndtering af nære kontakter og personer der er indrejst fra lande eller områder med smittespredning

Nære kontakter og personer der er indrejst fra lande eller områder med smittespredning skal følge nedenstående og informeres herom.

Alle rejsende skal følge Sundhedsstyrelsens generelle råd og forholdsregler der nu er sat i værk for at hindre smitte.

Kommer man hjem fra et af de lande, som udenrigsministeriet har frarådet alle rejser til, det vil sige røde områder (se <https://um.dk/>), blandt andet på grund af COVID-19, er det anbefalingen at blive hjemme i 14 dage, undgå tæt kontakt med andre mennesker og er ekstra opmærksom på symptomer på COVID-19.

Nære kontakter defineres som:

- Personer fra samme husstand som person, der har fået påvist COVID-19
- Personer med direkte fysisk kontakt (fx givet hånd) til person, som har fået påvist COVID-19
- Personer som har haft ubeskyttet direkte kontakt med smittefarlige sekreter fra person, som har fået påvist COVID-19 fx er blevet hostet på, har berørt brugt lommeterklæde m.v.
- Personer med tæt kontakt "ansigt-til-ansigt" inden for 2 meter i mere end 15 minutter, fx samtale med person som har fået påvist COVID-19, eller i fly siddende 2 sæder i alle retninger
- Personer som har været i et lukket miljø fx et klasseværelse, mødelokale m.v. i mere end 15 minutter og med mindre end 2 meters afstand fra person som har fået påvist COVID-19
- Sundhedspersonale og andre som har deltaget i plejen af en patient med COVID-19, og ikke har benyttet værnemidler på de foreskrevne måder

Alle personer der i henhold til ovenstående kan defineres som i nær kontakt med bekræftede tilfælde af COVID-19, skal instrueres i at udvise skærpet opmærksomhed på symptomer, der kunne være tegn på COVID-19 i de følgende 14 dage, såkaldt selvmonitorering.

Såfremt der fremkommer symptomer, skal personen opholde sig i eget hjem, undgå kontakt med andre og kontakte læge hvis der fremkommer moderat til alvorlige symptomer og ved forværring af tilstanden.

Læger, der behandler patienter med bekræftet COVID-19, skal sikre at nære kontakter til patienten informeres om at udvise skærpet opmærksomhed på, om de udviser symptomer.

Dette kan gøres ved, at informere de nærmeste pårørende og bede patienten selv eller de pårørende, i det omfang det er muligt, informere andre nære kontakter som patienten har været sammen med indenfor 14 dage før sygdomsdebut.

Nære kontakter skal informeres om at:

- Udvis skærpet opmærksomhed på mulige symptomer på COVID-19, herunder feber, hoste, åndenød, muskel/ledsmerter, træthed og hovedpine, men også milde forkølelssymptomer, til og med 14. dag efter kontakt.
- Opholde sig i eget hjem indtil symptomfrihed og kontakte egen læge/lægevagt telefonisk ved behov.

Lægens informationspligt kan sikres ved f.eks. at udlevere Sundhedsstyrelsens materiale. Dette materiale vil være tilgængeligt på Sundhedsstyrelsen hjemmeside i den kommende uge. Ved tvivl om håndtering af informationspligten kan Styrelsen for Patientsikkerhed kontaktes (find kontakt-info på STPS.dk).

Håndtering af sundhedspersoner som nære kontakter

Alt personale i sundheds- og ældresektoren (fx sygehus, lægepraksis, hjemmehjælp/hjemmesygepleje), der i henhold til ovenstående kan defineres som i nær kontakt med bekræftede tilfælde af COVID-19, har en særlig skærpet forpligtelse til efterfølgende at udvis særlig opmærksomhed på symptomer på COVID-19, såkaldt selvmonitorering.

Såfremt der fremkommer mistanke om symptomer, også ved lette symptomer, må medarbejderen ikke møde på arbejde, og opstår symptomer efter fremmøde skal personen øjeblikkeligt forlade arbejdspladsen. Medarbejderen skal undlade fremmøde på arbejde, indtil personen har været symptomfri i 48 timer.

Såfremt der fremkommer symptomer, skal personen opholde sig i eget hjem, undgå kontakt med andre og kontakte læge hvis der fremkommer moderat til alvorlige symptomer og ved forværring af tilstanden. Arbejdsgivere i sundheds- og ældresektoren skal sikre, at personale med symptomer på COVID-19 ikke møder på arbejde og risikerer at smitte patienter/beboere.

Arbejdsgivere i sundheds- og ældresektoren har således en skærpet pligt til, at informere alle ansatte om ovenstående, og indskærpe at det overholdes.

Ledelsen på behandlingsstedet har ansvar for at informere alt personale, der har været i risikosituationer med nær kontakt til patienten uden foreskrevne værnemidler (Se relevante afsnit i retningslinjen i forhold til relevante værnemidler).

Lederen på arbejdspladsen har en skærpet pligt til, at sende personale hjem såfremt de udviser tegn på luftvejsinfektion eller andre symptomer, der kan give mistanke om COVID-19.

Det er væsentligt, at der ved genoptag af behandling efter rejse, sikres en sammenhæng og kontinuitet i behandlingen.

Denne information er baseret op tilgængelig information pr. 16. marts 2020 og vil blive opdateret ved behov¹

¹ Gældende retningslinje og information kan altid tilgås på www.sst.dk/corona